

Fra redaksjonen

Vi er svært glade for å kunne presentere andre nummer av *Nordisk tidsskrift for oversettelses- og tolkeforskning*, denne gangen med oversettelse som tema. Dette nummeret består av seks artikler på henholdsvis norsk, svensk og dansk. Artiklene spenner vidt, både når det gjelder problemstillingene de tar opp, den geografiske og tidsmessige konteksten, og det faglige ståstedet forfatterne skriver fra. Til sammen viser de fram noe av bredden i forskningsaktiviteten innenfor nordisk oversettelsesforskning i skrivende stund.

Cecilia Alvstad innleder nummeret med artikkelen “Översättningsforskarna och samhället – Reflektioner kring en påfallande frånvaro av översättningsvetenskapliga rön i det skandinaviska offentliga rummet” der hun etterlyser mer aktiv deltakelse fra oversettelsesforskere i samfunnsdebatten, særlig når det gjelder store samfunnsproblemer som migrasjon, klima og KI. Hun viser til stort engasjement blant oversettere og forfattere, og argumenterer for at oversettelsesforskere også med fordel kunne vært mer aktive i den offentlige refleksjonen rundt disse store spørsmålene. Hun problematiserer at ‘simulering’ erstatter ekte språk og ekte menneskelige tekster, og peker på hvordan oversettelsesforskere, med sin sterke språkkompetanse, burde være i en god posisjon for å engasjere seg i debatten om generativ KI.

Karolina Drozdowska deler innsikter fra egen oversettelsespraksis om den dialogiske utvekslingen mellom forfatteren og flere oversettere i prosessen med å ferdigstille originalverk og oversettelse av Hekne-trilogien av Lars Mytting. Drozdowska viser frem hvordan en stor gruppe oversettere kommuniserer og interagerer med hverandre og forfatteren. I den forbindelse diskuterer hun makt, habitus og agens hos forfatter og oversettere. Hun setter også søkelyset på utfordringer ved å oversette en trilogi som er under arbeid, der oversetterne må ta stilling både til faktafeil og til selvmotigelser internt i trilogien, og hvordan de eventuelt skal ta det videre med forfatter og andre oversettere.

John David Crosby bidrar med en historisk oversikt over tidlige oversettelser av utenlandsk litteratur til nynorsk i lys av kritisk teori, og særlig hegeliansk filosofi. Han konsentrerer seg om fire poeter og oversettere som har hatt stor betydning for nynorsk litteraturhistorie – Ivar Aasen, Arne Garborg, Henrik Rytter og Olav H. Hauge. Crosby fremhever det dialektiske i utviklingen av nynorsk litteraturhistorie; på den ene siden det særegne ved nynorsk og språkets historiske betydning i en nasjonalromantisk kontekst, og på den andre siden det universelle ved litteratur og språk som har ført til at mange av de viktigste forfatterne av nynorsk litteratur har opplevd en draging mot å oversette. Han viser også hvordan disse viderefører noe man kunne kalle et bestemt nasjonalt oversettelsesprogram (det ‘heilnorske’).

Siri Furst Skogmo, Marcus Axelsson, Inger Hesjevoll Schmidt-Melbye og Lars Magne Tunland presenterer metoden benyttet i prosjektet *Verden på norsk*, et prosjekt som kartlegger norske oversettelser av skjønnlitterære utgivelser de siste to hundre årene med det formålet å sette søkelys på hvilke utenlandske bøker norske lesere fikk og får mulighet til å lese i oversettelse. Gjennom å produsere en digital plattform med en ‘søke-app’ og et digitalt kart, viser de hvordan tradisjonelle forskningsspørsmål kan kombineres og styrkes med digitale verktøy og metoder, slik at man kan formidle humanistiske forskningsresultater på en

levende og interaktiv måte. Samtidig understreker forfatterne hvor viktig det er å opprettholde et kritisk forskerblikk og menneskelig dømmekraft i møte med ny teknologi.

Annette Thorsen Vilslev gjør et dypdykk i litteratur oversatt fra japansk på 1800-tallet i Nasjonalbibliotekets digitaliserte samling. Gjennom en kombinasjon av ‘digital fjernlesning’ og næranalyse viser hun frem de første eksemplene på japanske forfattere nevnt i Norge og vår tidlige ‘import’ av japansk litteratur. Hun konsentrerer seg om oversettelser av den oppdagelsesreisende Carl Bock og Japan-korrespondenten Dorthea Bassøe, og diskuterer sjangerutvalget i lys av den europeiske filologiske tradisjonen for å samle folkeeventyr både i Østen og i Vesten. Annjo Klungervik Greenall viser hvordan anglisisme i muntlig språk i realityserier på NRK og TV2 skaper oversettelsesutfordringer i intralingval TV-teksting (fra muntlig norsk til skriftlig norsk). Hun diskuterer hvilke strategier som benyttes i tekstingen, og forholdet mellom ansvaret for å styrke norsk språk, interne retningslinjer for teksting, konsesjonsvilkår og språknormer i utformingen av undertekstene. Hun undersøker om anglisisme som overføres direkte til underteksten markeres som fremmedelementer, og i hvilken grad det benyttes hjemliggjørende eller fremmedgjørende strategier i de tilfellene hvor anglisismene faktisk oversettes. Greenalls studie viser at ikke-roteksjonistiske strategier dominerer i begge TV-kanalers teksting, og at avvik fra denne normen i størst grad kan tilskrives enkelt-teksters personlige innfallsvinkler.

Vi i redaksjonen vil gjerne takke de dedikerte forfatterne som publiserer sine artikler i dette nummeret og som har bidratt til et godt samarbeid og en god prosess frem mot publisering. Vi vil også få takke fagfellene for deres kritiske lesing, styret i Norsk forening for oversettelses- og tolkeforskning (FOT) og publiseringsgruppa på NTNU Universitetsbiblioteket. Eventuelle feil og mangler i dette nummeret er fullt og helt redaksjonens ansvar. Vi gjør oppmerksom på at tidsskriftet kommer med et temanummer om tolking til våren, og at vi gjerne tar imot artikler og ideer til nye numre. Følg med på nettsiden til tidsskriftet for mer informasjon.

God lesning!